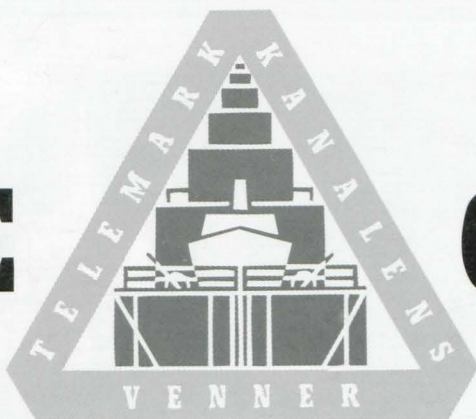

SLUSE

GLØTT

MEDLEMSBLAD FOR
TELEMARKKANALENS VENNER

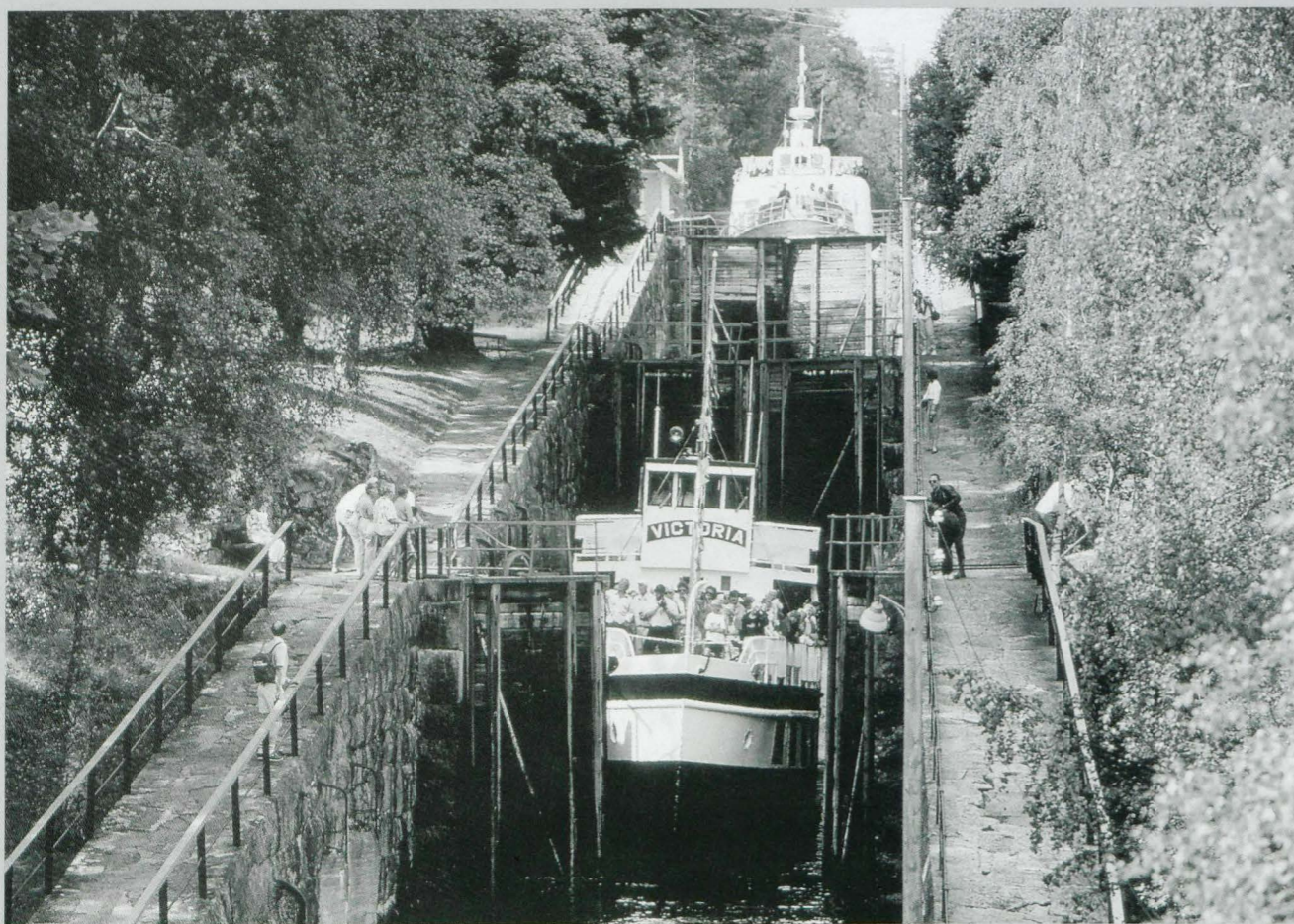
NR. 1 – 2007
23. ÅRGANG

Dette fotoet er fra Hogga sluser, 1957. Ombord i "Dyre Vaa", til venstre kaptein Staaland.

Bildet tilhører familien Staaland.

Husk årsmøtet tirsdag 20. mars kl. 19.00
i Skien Sjømandsforening's lokaler, Langbrygga 5, Skien

En annerledes gave

..... proppfull av natur og kulturopplevelser!

Sluse cruise med
M/S «Victoria», M/S «Henrik Ibsen» og M/S «Telemarken»

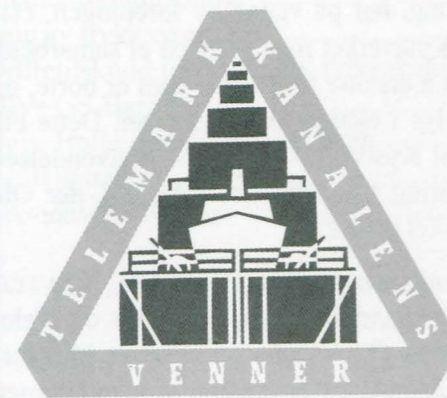
Ring oss, så vil vi skreddersy et gavekort for deg!

Tlf.: 35 90 00 30 – Fax 35 90 00 21

Telemark
REISER

POSTBOKS 3133 HANDELSTORGET – 3707 SKIEN
www.telemarkskanalen.no

Rutebåtene trafikkerer kanalen i perioden 19. mai til 9. september 2007

TELEMARKKANALENS
VENNER

STYRET	Telefon:
Ole Moen	35 94 43 71
Olav Ajer	35 94 81 42
Vidar Edvardsen	35 53 64 35
Per Bjørn Solvang	35 94 45 02
Arnold Numme	35 50 14 40

VARAMEDLEMMER	
Olav Hermansen	35 94 45 63
Terje Sjøvaag	35 53 16 00

KASSERER/SEKRETÆR	
Janne Lindgren	35 52 94 91

I REDAKSJONEN	
Per Svein Bratsberg	35 52 31 57

Foreningens adresse:
Telemarkkanalens Venner
Postboks 372 Sentrum
3701 SKIEN

GS-banken bankgiro: 2610.22.15256
Holla og Lunde Sparebank: 2650.11.45725

Grafisk tilrettelegging: Genius Forlag, Skien
Trykk: WERA AS

Årsmøte

Det innkalles til årsmøte i
Telemarkkanalens Venner
tirsdag 20. mars.

Vi møtes kl. 19.00
i Skien Sjømandsforening's lokaler,
Langbrygga 5, Skien

Vi begynner med utdelingen av

Kanalprisen for 2006

Etter utdelingen får vi
foredrag om:

«Fløtning i Kanalvassdraget»

Bildekåseri av Terje Sjøvaag,
adm.dir. i Skiensvassdragets Fellesfløtningsforening

Enkel servering

Dagsorden:

1. Valg av møteleder
2. Årsmelding for 2006
3. Regnskap for 2006
4. Valg
5. Arbeidsplan og budsjettforslag for 2007
6. Kontingent
7. Innkomne forslag

Årsmelding 2006 for Telemarkkanalens Venner

1. STYRET

Styret har i 2006 hatt følgende sammensetning:

Ole Moen
Vidar Edvardsen
Olav Ajer
Per Bjørn Solvang
Arnold Nomme

Varamedlemmer:

Olav Hermansen
Terje Sjøvaag

Sekretær/kasserer:

Janne Lindgren

Redaktør for Slusegløtt:

Per Svein Bratsberg

1.1 Redaksjon for Slusegløtt

Per Svein Bratsberg har i 2006 hatt hånd om redaksjon, produksjon og utgivelse av «Slusegløtt».

1.2 Virksomheten i styret

Styret har tilsammen hatt 5 styremøter i 2006 + årsmøtet.

1.3 Gaver

Foreningen har søkt om utdeling av gavemidler fra en rekke banker i Telemark. Dette resulterte i følgende tildelinger:

Kr. 9 000,- fra Telemark fylkeskommune
Kr. 7 000,- fra Holla og Lunde Sparebank
Kr. 6 000,- fra GS-banken.

Vi takker for støtten!

1.4 Aksjer

2 stk aksjer i Skien-Dalen Båtselskap a/s a kr. 1.000,-.

1.5 Frimerker

Verdien av restbeholdningen av "Victoriamerker" pålydende kr. 1.30,- er kr. 595,00.

1.6 Andeler

5 andeler á kr. 200,- i Slepebåten Eriks venner til en bokført verdi av kr. 0,-. 1 andel á kr. 1.000,- i Telemarkreiser a.l., bokført verdi kr. 0,-. I begge selskapene/foreningene betaler vi en årlig medlems-kontingent med kr. 200,- til Eriks Venner og kr. 950,- til Telemark Reiselivs-råd (som medlem i Telemarkreiser a.l.).

2. MEDLEMMER

Siste oversikt over medlemstallet viser:

Privatmedlemmer 351
Bedrifter/org./kommuner 32
Juniormedlemmer 6
TOTALT 389

2.1 Fyrlykter langs kanalvassdraget

Telemarkkanalens Venner har i noen tid arbeidet med å rehabilitere de gamle fyrlyktene i kanalvassdraget, samt å få på plass igjen de lyktene som tidligere var plassert ved Digernes i Bandak og Romnes i Norsjø.

Per Bjørn Solvang, har på vegne av foreningen, etablert kontakt med Kystverket med sikte på et samarbeid. Dette sikter dels på å erstatte fyrlyktene som er borte, og dels å få montert lys i eksisterende fyrlykter. Dette ble tatt opp i et brev til Kystverket 28.11.06. Henvendelsen resulterte i en befaring til Skiftesnes i Norsjø, der Ole Aasebø fra Kystverket deltok.

2.2 Eidsfoss slusevokterbolig

Avtalen mellom Telemarkskanalen som eier og Telemarkskanalens Venner (TKV) som leietaker er blitt fornyet i 2006. I utgangspunktet disponerer vi eiendommen vederlagsfritt. Eierne skal stå for hovedinvesteringene på bygninger og eiendom. TKV skal stå for driften samt mindre vedlikeholdskostnader og bekoste utgifter til strøm.

Kanalen har kjøpt gressklipper, benker og bord for utsetting til publikum og levert flaggstang. TKV skal produsere og reise et skilt som skal ønske alle velkommen til stedet, fortelle historien samt opplyse om arrangementer o.l. Vi skal benytte et ledig skilt i sveitserstil fra Vrangfoss som skal ombygges. Olav Skjeldal skal stå for utforming og design for TKV's regning. Vi håper på økonomisk støtte fra Nome kommune til produksjon av skiltet.

Året 2006 har på sett og vis vært et "ventear" for avklaring av fremtidig drift av stedet. Arbeidet med vann og avløp for installering av dusjanlegg for å kunne ta imot overnattingsgjester er foreløpig utsatt, men planleggingen går sin gang. Styret i TKV arbeider med spørsmålet om en forsikringsavtale for å møte denne situasjonen. Dette har forløpig ikke funnet sin løsning!

I året 2006 har stedet vært i aktiv skolebruk for dagsbesøk under ledelse av Olav Hermansen. Det er opparbeidet frukthage og grønnsakshage. Styret i TKV har jevnlig hatt sine styremøter på stedet. Det skulle vært et felles tiltak med Lille Ulefos Gjestegard, men dette måtte avlyses på grunn av hastig avvikling ved salget av stedet. Det planlegges en kuntutstilling i 2007.

2.3 Innsamling av kanalhistorie

Per Svein Bratsberg har vært i kontakt med en rekke personer som har sagt seg villig til å bidra.

2.4 Medlemskontigent

Medlemskontigenten for 2006 har vært kr. 150,- for privatpersoner kr. 50,- for juniormedlemmer under 18 år og kr. 500,- for bedrifter, organisasjoner og kommuner.

3. KANALPRISEN 2006

Det ble ikke utdelt Kanalprisen for 2006

4. STYRET FOR TELEMARKKANALES VENNER

ønsker å takke sine medlemmer og samarbeidspartnere for et godt samarbeid i 2006.

RESULTATREGNSKAP FOR 2006

DRIFTSINNTEKTER

Medlemskontingenter	53.250,00
Salg av trykksaker	0,00
Driftetilskudd fra Telemark fylkeskom. .	9.000,00
Gave GS-Banken	6.000,00
Gave Holla og Lunde Sparebank	7.000,00
Renteinntekter	78,38
Likvidasjon av aksje	1.443,52

TOTALE DRIFTSINNTEKTER..... 76.693,52

DRIFTSUTGIFTER

Kanalprisen	0,00
Kontor/administrasjon	19.625,00
«Slusegløtt»	7.100,00
Styre-/medlemsmøte	5.482,46
Medlemskontingenter	1.150,00
Medlemsarrangement	4.500,00
Gaver	1.302,50
«Regnskapstjenester»	6.000,00
Eidsfoss Slusevokterbolig	12.814,00

TOTALE DRIFTSUTGIFTER 57.973,96

DRIFTSOVERSKUDD 18.719,56

Balanse pr. 31.12. 2006

EIENDELER

Kasse	187,00
Holla og Lunde Sparebank	82.400,90
GS-banken 2610.22.15256	53.163,54
GS-banken 2610.50.28082	4.892,00
Frimerkebeholdning	595,50
Aksjer ¹⁾	2.000,00

SUM EIENDELER 143.238,94

GJELD OG EGENKAPITAL

Egenkapital pr. 31.12.05	124.519,38
Årets overskudd	18.719,56

SUM GJELD OG EGENKAPITAL 143.238,94

NOTE TIL REGNSKAPET

¹⁾ Aksjer: 2 stk. aksjer i Skien-Dalen Båtselskap A/S, bokført verdi kr. 2.000,-.

Skien 31. desember 2006
18. februar 2007

Regnskapet revidert og funnet i orden.
Marit Jørgensen
Revisor.

Budsjettforslag for 2007

INNTEKTER

Medlemskontingent	55.500,-
Tilskudd	7.000,-
Gaver	10.000,-
Salg av trykksaker	500,-
Tilskudd/Egenkapital	20.000,-

93.000,-

UTGIFTER

Slusegløtt	10.000,-
Kanalpris	5.000,-
Kontor/administrasjon	20.000,-
Medlemskontingenter	1.500,-
Styremøter/medlemsmøter	8.500,-
Fyrlykter	20.000,-
Vervekampanje	3.000,-
Eidsfoss planleggingsmidler	20.000,-
Innhenting av muntlige kilder kanalhistorie	5.000,-

93.000,-

VALGKOMITEEN'S FORSLAG

1 styremedlem er på valg – varamedlemmer og revisor velges for 1 år av gangen

Styremedlem:	Arnold Nomme	Arnold Nomme
Styremedlem:	Ole Moen	Ole Moen
Styremedlem:	Olav Ajer	Olav Ajer
Styremedlem:	Vidar Edvardsen	Vidar Edvardsen

På valg:
Styremedlem: Per Bjørn Solvang

Valgkomitéens forslag:
Per Bjørn Solvang

2 varamedlemmer som er på valg:
Varamedlem til styret: Olav Hermansen
Varamedlem til styret: Terje Sjøvaag

Valgkomitéens forslag:
Olav Hermansen
Terje Sjøvaag

Revisor: Marit Jørgensen Marit Jørgensen

Forslag til valgkomitée:

Gisle Kavli	Marie Bergsli	Helge Øverbø
Gisle Kavli	Marie Bergsli	Helge Øverbø

Valgkomitéen 2007

FORSLAG TIL ARBEIDSPROGRAM 2007

1. Videreføre tiltak og arrangementer i Eidsfoss slusevokterbolig
2. Restaurering av Fyrlyktene i kanalvassdraget og samarbeid med båtforeningene i vassdraget
3. Medlemsverving
4. Innhenting av stoff og historier fra kanalen i eldre dager.
5. Møte med Telemarkskanalen FKF om drift og utviklingstiltak i kanalen
6. Samarbeid med reiselivsnæringen o. a. om arrangementer.

Gjedda vann kampen i kanalen

Tekst/Foto: John Straume, Varden

Gjedda har vunne kampen om å etablere seg i Telemarksvassdraget opp til Hogga. Ei sluse stenger før ei økologisk katastrofe er ein realitet.

Håpet om at gjedda ikkje hadde etablert seg mellom dei to øvste slusene i Telemarkskanalen gjeld ikkje lenger. I 2005 blei den fyrste gjedda fanga i dette området. Sist haust blei det tatt fullvaksen gjedde heilt inne i underkanalen til Hogga sluse.

Faren som Jeger og fiskerforbundet sine folk åtvare om i årevis er ein realitet. Gjeddespreinga i kanalen er total. NJFF tala til Telemark fylkeskommune som eigar av Telemarkskanalen og Fylkesmannens Miljøvernaveiing sine døve øyre i fleire år. Forslag om akutte tiltak mot spreieing av gjedda blei neglisjert. Nå er Hogga sluse siste barrikaden.

Fyrst etter at medlemmer i jeger og fiskerforeningane i Lunde, Kviteseid og Landsmarka gjorde ein kjempedugnad for å desimere bestanden mellom Lunde og Kjeldal, byrja ting å skje. Det var påska i fjor at ein storstila gjeddeaksjon utan sidestykke i landet blei gjennomført frå Lunde sluse og oppover.

Det opna augo for mange. Etter fjorårets store innsats er Statkraft i samarbeid med Norgens Jeger og Fiskerfor-

bund saman om eit vassdragsmiljøprosjekt. Med dette samarbeidet så kan vandringshinder for gjedda vera på plass i Hogga sluse alt i år, mest sannsynleg neste år fortel Tore Larsson som er fylkessekretær i NJFF, Telemark. Han legg til at dette er hinder som burde vore på plass for tre år sidan.

- Nå blir det Hogga sluse som blir staden der vandringshindret må byggast.

Planen var å bygge hinderet ved Kjeldal sluse. Det er for seint, når gjedda har vunne kampen om den siste delen av kanalen. Med eit hinder, utvikla for å stoppe gjedda, har me eit håp om å klare dette før spreieing til Flåvatn er ein realitet. Spreieing av gjedde til Landsmarka er stoppa sidan Cappelen alt har bygt hindre nedanfor dammen på Tyri.

- Men er ikkje kampen alt tapt for vassdraget opp til Dalen?

- I påska i fjor ytte friviljuge ein stor innsats med å gå manngard etter gjedda. Dette har letta trykket på den øvre delen av kanalen. Nye aksjonar mot spreieing vil bli gjort, lovar Larsson som ser fram til samarbeidet med Statkraft.

Så er det bare å håpe at gjedda ikkje har passert Hogga sluse allereie.

Viser ved Kanalen

Viser ved Kanalen er Norges "lengste" festival, der den strekker seg langs hele Telemarkskanalen - fra Skien til Dalen. Festivalen benytter sluseanlegg, brygger og andre naturskjønne områder langs kanalen som konsertsteder. Viser ved Kanalen 2007 arrangeres 15. - 17. juni, og presenterer blant annet disse artistene:

Mikael Wiehe

Åpner Viser ved Kanalen 2007 på Ulefoss Hovedgård. Oppvarmer: Guren Hagen
Fredag 15. juni på Ulefoss Hovedgård

Ni Liv

Telemarks-gutta, som tidligere kalte seg Bygdabilly Band.
Fredag 15. juni på Kviteseid brygge

Elias Akselsen

Elias Akselsen står i spissen for årets kirkekoncert.
Fredag 15. juni i Flåbygd Kirke

CC Cowboys

CC Cowboys gjorde et formidabelt comeback i 2006 med plata "Evig Liv".
Fredag 15. juni på Strengen Brygge

Lars Martin Myhre m/band

Lars Martin Myhre er den tekstlige underfundighetens foretrukne tonesetter.
Lørdag 16. juni på Strengen Brygge

de Lillos

Med over 20 års fartstid og et utømmelig reportoar av hitlåter.
Lørdag 16. juni på Lunde Sluseamfi

Dance With a Stranger

Etter 15 år i dvale er Dance With a Stranger tilbake!
Lørdag 16. juni - Løveid Sluse

Kaptein Rødskjegg

Hva er det egentlig barn liker? Viser ved kanalen fant svaret i 2005, da kaptein Rødskjegg gjestet festivalen for første gang: Alle barn og voksne er invitert!
Søndag 17. juni på Lunde Sluseamfi

Olav Stedje

Med sin behagelige stemme og ufravikelige holdning til å synge tekster på nynorsk.
Søndag 17. juni på Ulefoss Hovedgård

Dette er bare noen av artistene som kommer til Viser ved Kanalen 2007 -
Følg med på: www.viservedkanalen.no

Ulefos hovedgaard 1807 - 2007

I år markerer Ulefos Hovedgaard sitt 200 års jubileum. Gjennom 200 år har bygningen stått som en enestående representant for europeisk kulturtradisjon, omplantet i norske forhold. Byggherren, statsråd Niels Aall har selv en markert plass i norsk historie, som en av aktørene rundt Eidsvoll i 1814.

Jubileet markeres med museets sesongåpning 3. juni, det vil også bli lansering av Ulefos Hovedgaards Jubileumsbok, denne vil vi komme tilbake til senere. Men alt nå kan man glede seg over ett av jubileumstiltenene:

Albumblad fra en svunnen tid

Familien Aalls fotografier fra 1880-årene og frem til vår tid. Bildene viser livet og familie og venner på Hovedgaarden, parken, sagbruket, ansatte og tjenerskap. Fotoutstillingen er i samarbeid med Telemark Fylkesbibliotek. Museet har plukket ut 230 fotografier, som vises fordelt over hele året i foajeen på biblioteket.

Fløtningens arkiv til Telemark Museum

I kjølvannet av Union-nedleggelsen i 2006 ble også Skiensvassdragets Fellesfløtningsforening nedlagt. I forbindelse med nedleggelsen har man søkt å ta hånd om historiske minner fra denne tradisjonsrike virksomheten. Noe har gått til Norsk Skogmuseum, mens arkivet vil bli oppbevart ved Telemark Museum.

Bildene viser noen av det som dette rikholdige arkivet, som går tilbake til 1860-årene, har å by på. Det er å håpe at dette materialet med alle sine interessante dokumenter og bilder kan bli benyttet når det skal skrives en fløtningshistorie en gang i fremtiden.

Tor Kjetil Gardåsen.

Arkivalia og gjenstander fra fløtningen klar til ordning og registrering.

Bildealbum fra Skiensvassdraget.

Nytt liv for gamle D/S "Lundetangen"

Av Dag R. Vasdal

I mange år har en veteranskute ligget til kai på Borgestad mellom Skien og Porsgrunn. Siste reis trodde mange, men der tok de feil.

For en tid siden dukket båten opp på Skienselva igjen, trygt assistert av slepebåten "Maar". På skipsbrua sto Arnold Nomme, skutas nye eier, for å følge sjøreisen fram til Hjellevygga i Skien der båten skal tilbringe vinteren.

I lastefart

Nomme er godt kjent om bord: Til våren er det 40 år siden han mønstret på båten som kaptein. Da gikk den i lastefart i Skiensvassdraget. Den 63 år gamle styrmannen er ellers fullblods sjømann med 20 års fartstid på verdenshavene. Nå har han sagt takk for seg i utenrikfart, og gått i land, dog ikke uten kontakt med sjømannslivet. For om sommeren er Nomme kaptein på turistbåtene "Victoria" og "Henrik Ibsen" I tillegg er han mangeårig leder i Skien Sjømandsforening. Og fra nå av kaptein på egen skute.

Jeg kjøpte båten i høst. Planene er å bringe den mest mulig tilbake til lastebåt som den var, forteller Arnold Nomme.

Sjøfartshistorie

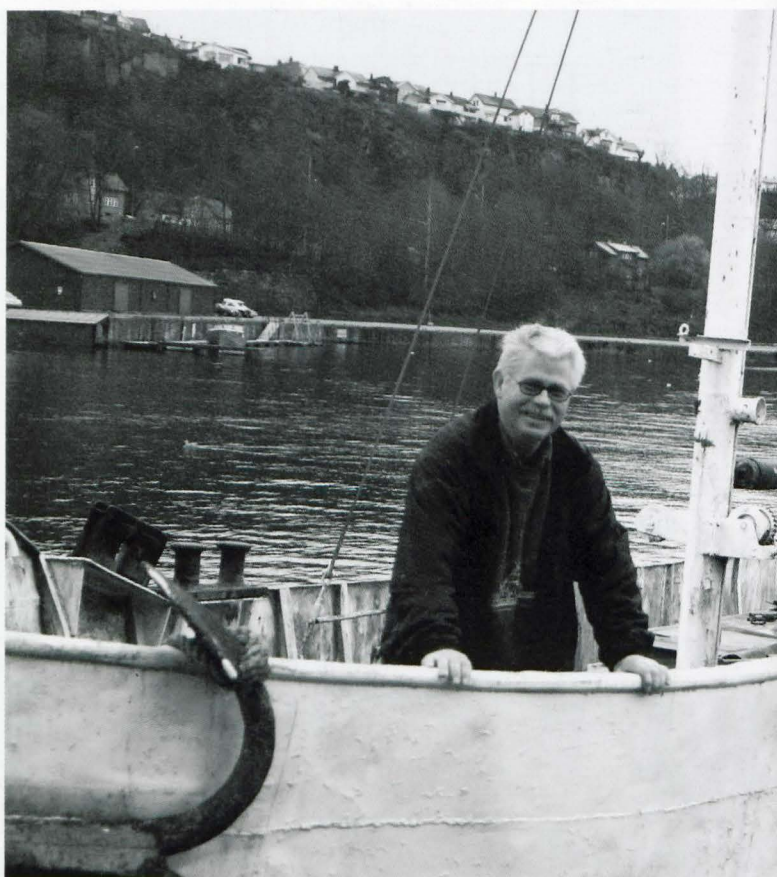
Skuta er lokal sjøfartshistorie: Den var den siste lastebåten i ordinær drift i Telemarkskanalen, og holdt det gående fram til 1985. Dette er en svært gammel båt med mange navn opp gjennom årene. Båten ble kontrahert som det heter – bestilt av Lundetangens Bryggeri hos Aker mek. Verksted i hovedstaden i 1870.

Også passasjerer

Under navnet "Lundetangen" gikk båten de første årene i passasjertrafikk på Telemarkskanalen. I 1903 ble den forlenget med 14 fot til 82,7 fot. 50 år senere – i 1953 – ble båten bygd om til å føre gods.

I takt med eierskiftene seilte den under stadig nye navn: "Gvarv", "Notodden", "Dalen", så igjen "Lundetangen" og til sist atter "Dalen" – et navn den nye eieren akter å beholde.

Veteran: "Dalen" ble bygd hos Aker mek. i Oslo i 1870. Den var den siste ordinære lastebåten i ordinær drift i Telemarkskanalen.

Kaptein på egen skute: Arnold Nomme (63) har kjøpt en 136 år gammel båt for å restaurere den.

*Gjælder der fastsettes til Sparkevee paa en forvarlig Aaade
Over Carboil anbringes et Særligt under hvilket der anbringes et
et 1ste Plads Kalyt og et 2de Plads Kalyt foud. begge
foregaaer med Udvæer. Jernlaget under Klads med Tre i begge
Kalytten, forenigt og renset med Tegninger. Coust ind-
væris Luger for Mandetallet indrettet paa bedste Aaade.
Coust Lasterum bliver 4te fod høire end Tegninger viser, som 5te
og af alt Carboil gjøres 1ste fod høire. Jernlaget under
saa høit som Rummet mellem Dalt og Propeladren tillader sig
2de Watercloset anbringes efter Tegningens nærmest ind-
retning for 2de Plads og 3de Plads, Lasterum anbringes vandrette
indrettet med 2de Plads og 3de Plads. Coust Kalyt indrettes
paa en tilsvarende Aaade med Kortpæder, Klads med am-
vikant. Coust Lasterum forenigt med net og pænt overrenset med
med Tegninger, og sin fulgese til 20 Sæder. Kalytten med sin fulgese
Haling. Skibet males tre Gange ind og udevendig med passende
Chimaling.
Maskinen af Jædel. Maskinen bliver en udstelt kobyrted Dampf-
maskine af tilstrækkelig Styrke for at drive Carboil frem
med 8 knob. Løstet med omdreie 200 Cu. Tær, 16 a 80
Passagerer og stul for 12 Sæder. Maskinen bliver udstelt
kædet paa Skruen og saaledes indrettet, at den med Lethed
kan revideres. Der foregaaer med Forvarer, Dampf-
Sæder og Coust Lasterum begge til Sæder af Jædel, tillige et
Dampfæde. Apparater til Sæder af Carboil.
Sæder foregaaer af 1/2de fydte BBH. 1ste og 2de Plads.
Jernlaget i Jædel, Indretningen af bedste sort Sk-
tala. Klads, Propeladren 1/2de og 3de Plads af bedste sort
Lasterum og Sæder, forenigt forenigt med alle nødvendige Ind-
retninger. Alle Plads for Vand og Dampf af Lethed, og pænt
Sæder med Vandkylt forenigt den indrettes i Carboil
overrenset med 2de Plads og 3de Plads med Kalytten
til Skibet leveres en Aaade - Propeller, Maskin og Jædel*

Kopi av kontrakt fra 4. juli 1870, ved Aker mek. Verksted.

Kultur langs kanalen . . .

En pedagog og skribent forut sin tid – Et "slusegløtt i Peder Pedersen Soelvolds liv

Det er i år 160 år siden Peder Pedersen Soelvold døde i Aker, utarmet, syk og fattig til tross for at han satte dype spor etter seg i norsk kulturhistorie, ble han i ettertiden lite påaktet og omtalt. Det er først i vår moderne tid at noen har forstått hvilken stor kulturpersonlighet han egentlig var. Kanskje skyldes det at han opererte langt forut sin tid. Men selv i vår tid er det de færreste av oss som vet noe særlig om hans liv og virke, bortsett fra at noen av oss har registrert en minneste over ham utenfor Telemarksbiblioteket på Ulefoss.

Hvem var så denne mannen, og hva er det som gjør at vi kan knytte ham til kanalen? Først og fremst er det fordi han (ifølge informant Gerhardt Hedlund) er født et steinkast fra Eidselva, på Eiestrand, like ved Eidsfoss sluse, 15. juni 1799. Dette var før kanalutbyggingens tid.

Eidselva var også den gang benyttet som vannvei. Foreldrene hans var Peder Olsen Eiestrand og Berte Pedersdatter Sagbruket. Familien flyttet snart til husmannsplassen Soelvold i Eidsbygda, der hvor nå leiruttaket ved innkjøringen til Vrangfoss ligger. Her vokste han opp i fattige kår sammen med 5 søsken. Som barn viste Peder Soelvold at han hadde spesielle evner, med stor lese- og lærelyst. En av de som oppdaget dette tidelig, var den omstridte presten i Holla den gang, Lauritz Bremer. Bremer ble kjent som potetprest og opplysningsforkynner og var ofte i konflikt med datidens pietistiske moralsyn representert av haugianerene.

Soelvold stod øverst på kirkegulvet da han ble konfirmert av Bremer i Romnes kirke i 1816.

Han var den eneste av de 52 konfirmantene som fikk "Udmærket god Kundskap og udmærket god Opførsel" Dette vakte nok forargelse blant de mer kondisjonerte i bygda. Bremer så fort guttens spesielle evner og ga ham innblikk i bøkens verden på prestegården.

Prestens rasjonalistiske livssyn, med fornuft, menneskelig frihet, demokrati og menneskerett som viktige verdier, var til stor inspirasjon for den unge Peder Soelvold.

Etter opplæring hos Bremer kom Soelvold i kontakt med brukseieren på Ulefoss, statsråd Niels Aall og fikk jobb som lærer ved sagbruksskolen i 1820. Også gjennom ham fikk Soelvold ytterligere kjennskap til opplysningsideene fra Europa. Det var

her ved Brugsskolen nedenfor Lille Ulefos, blant sagbruksarbeidernes barn, han ble inspirert til å reformere skolens innhold og undervisningsmetoder. Dette var tanker og ideer som først lenge etter hans død fikk gjennomslag i skolen. Soelvold var opptatt av at barna burde lære sin nasjonale historie, ikke bare religion og bibelhistorie. Likeledes var han opptatt av fag som geografi, naturfag, samfunnslære, regning, språk og håndarbeid. Han ville at barn skulle lære å bruke fornuften og ikke bruke tiden til å pugge bibelvers og salmer. Likeledes mente han det burde være leseverk med verdslige, ikke-religiøse tekster. Soelvold var ved brugsskolen på Ulefoss i 3 år, fikk en ekstra lønn av brugseieren og dro til Christiania. Han kom aldri tilbake til Ulefoss.

I hovedstaden fikk han jobb som privatlærer og det var i den tiden han utarbeidet sine pedagogiske tanker og undervisningsreglementer. Etter hvert fikk han innpass hos åndsreliten, og ikke minst ble han kjent med Henrik Wergeland. Soelvold var politisk engasjert på venstresiden, og så med forakt på maktmisbruk og korrupsjon i embetsverket. For å formidle sitt syn og tanker, startet han "skandalebladet", Statsborgeren. Det var på mange måter datidens "Se og Hør". For å komme maktmisbruk og korrupsjon til livs, anvendte han ryktejournalistikk. Bladet ble populært blant folket, spesielt hos bønder, men ikke hos embetsverket som følte seg uthengt på uriktige premisser. Det resulterte etter hvert i mange rettssaker mot Soelvold, og han ble flere ganger satt i fengsel for sine radikale ytringer. Han ville ta demokratiet på alvor, men det var farlig for en husmannsønn den gang. Hans mange fengselsopphold gikk ut over helsen og han døde fattig og utmattet, bortsatt på legd den 5. mars 1847. Han fikk en navnløs grav på Aker kirkegård.

I ettertid har Peder Soelvold blitt kalt vår første proletarfører, vår første skolereformator, vår første skandalejournalist, altså en kulturpersonlighet langt forut sin tid. I tillegg til dette, var også Soelvold kjent som en habil poet. Det er blitt bevart en rekke fine romantiske dikt i "Wergelandsk ånd", signert Peder Pedersen Soelvold. En takk til han som på mange måter har vært med på å berike kanalkulturen, men som burde ha blitt mye mer påaktet i norsk kulturliv.

Olav Hermansen

Undervisningsopplegg om kanalen og Skiensvassdraget

Når båtsesongen starter i 2007, skal et nytt undervisningsopplegg være klart for elever i 5. til 7. klassetrinn. Elevene skal lære om kanalens historie, næringslivet langs vassdraget og om kraftproduksjon.

Brynestein fra Eidsborg er Norges eldste eksportprodukt. Stein herfra er funnet under utgravinger i Skandinavia, Tyskland, Polen og England. Sammen med brynesteinseksport førte tømmerdrift og fløtingsvirksomhet i hele Skiensvassdraget til at Skien og omlandet rundt byen vokste fram for over 1.000 år siden.

Vår historie

Historien knyttet til Telemarkskanalen og Skiensvassdraget er i virkeligheten historien om bosetting, kultur- og industriutvikling for de fleste kommunene i Telemark. Telemarkingenes nære og fjerne historier er uløselig knyttet til vannveiene. I tillegg til at kanalen i dag er Telemarks viktigste reisemål, er det fremdeles stor aktivitet – slik som kraftproduksjon og industrivirksomhet - knyttet til vassdraget. Skiensvassdraget var trolig det siste vassdraget i Europa med kommersiell fløting. Målet for dette prosjektet er å gi informasjon om denne virksomheten til barn og ungdom i telemarksskolene.

Temaene i prosjektet er konkrete: De dreier seg om kommunikasjon, industri, bosetting, tømmer,

PÅ TUR: Elever fra Lunde barneskole i Skien er konsulenter for prosjektet. Her er elevene fotografert ved Eidsfoss sluser.

produksjon av energi, båttrafikk, natur og landskap og hverdagsliv. Vassdraget har også hatt stor betydning for billedkunstnere og forfattere, noe som bør presenteres i en slik sammenheng. Denne informasjonen vil vi tilpasse til retningslinjer og mål i læreplanverket.

Gratis

Undervisningsoppleggene legges ut på Fylkesbibliotekets hjemmesider. For hvert tema blir det utarbeidet ett undervisningshefte og en presentasjon med bilder. I tillegg kan elevene teste sine kunnskaper i oppgaveheftet.

Mange unge har ikke sett slusing eller opplevd kanalen på nært hold. Derfor kan og bør det pedagogiske opplegget ende opp i en kanaltur, der ungene kan løse oppgaver og oppleve kanalen og historien på nært hold. De skal kunne ta på de kalde veggene i et slusekammer, se de gamle innretningene for tømmertransport og se kraftverk på nært hold.

Det blir også lagt opp til rundturer med sykkel i Skien, Nome, Notodden, Tokke og Sauherad. Tanken er at elevene kan bruke en vårdag til en sykkeltur, og samtidig lære om vassdraget i sitt nærområde.

Prosjektet er et samarbeid mellom Telemark Museum, Vest-Telemark Museum og Fylkesbiblioteket i Telemark - som er prosjektansvarlig. Det meste av materialet utarbeides av Ole Bjørn Ulsnæs.

Museene sitter på samlinger og informasjon som er nødvendig for å lage et spennende undervisningsopplegg. Biblioteket på Ulefoss og bibliotekene over hele fylket har lokallitteratur, som er nødvendig når elever skal fordype seg i temaene. I tillegg vil vi bruke informasjonen som allerede er publisert i det avsluttede prosjektet:

www.telemarkskanalen.no.

Fyrlykter i kanalvassdraget

Telemarkkanalens Venner har noen tid arbeidet med å rehabilitere de gamle fyrlyktene i kanalvassdraget, samt å få på plass igjen de lyktene som tidligere var plassert ved Digernes i Bandak og Romnes i Norsjø.

Per Bjørn Solvang, har på vegne av foreningen, etablert kontakt med Kystverket med sikte på et samarbeid. Dette sikter dels på å erstatte fyrlyktene som er borte, og dels å få montert lys i eksisterende fyrlykter. Dette ble tatt opp i et brev til Kystverket 28.11.06. Henvendelsen resulterte i en befarings til Skiftesnes i Norsjø, der Ole Aasebø fra Kystverket deltok. En oppfølgende e-post til Kystverket kan oppsummere situasjonen:

”Ved brev av 28.11.06 søkte TKV Kystverket om å overta fyrlykter som Kystverket etter hvert utrangerer. Ut fra befaringsen synes det som om fyrlyktene i Telemarksvassdraget er av samme størrelse og form som de Kystverket nytter/har nyttet, selv om sistnevnte er laget i støpejern. Som nevnt i brevet var det opprinnelig 7 fyrlykter i vassdraget. To av disse er fjernet, ved Digernes i Bandak og Romnes i Norsjø. De øvrige fem er intakte, men trenger rehabilitering i varierende grad. Opprinnelig var det gasslykter i fyrhusene, men ingen av disse er i stand og i bruk i dag. Som avtalt ved befaringsen vurderer Kystverket vår anmodning om å overta to av fyrlyktene som utrangeres, sett i forhold til annen evt. bruk av disse.

Foreningen har i første omgang hatt som ambisjon å få på plass de to fyrlyktene som er fjernet og rehabilitere de øvrige ”fyrhusene”. I neste omgang ville det være ønskelig å få på plass lykter i fyrhusene, både ut fra historiske og antikvariske hensyn, og som elementer i en oppgradering av de fysiske anlegg i Telemarkskanalen.

Sistnevnte er nok en mer ambisiøs målsetting, både ut fra økonomiske vurderingen og mht. tekniske løsninger. Slik jeg oppfattet vår samtale i går, vil det nå være aktuelt å nytte solcellepaneler til å drive lyktene, med mindre forholdene ligger til rette for strømforsyning fra el-nettet.

Tilbud til medlemmer av Telemarkkanalens Venner!

Medlemmene får 10% rabatt på rutebåtene M/S «Victoria» og M/S «Henrik Ibsen» i periodene 19. mai til 24. juni og 13. august til 9. september

Det ville være svært positivt om Kystverket kan foreslå alternative tekniske løsninger for å få lykter på plass i fyrhusene igjen, samt foreta en grov kostnadsvurdering av mulige alternative løsninger. Foreningen vil på dette grunnlaget vurdere ulike finansieringsmuligheter. Noe avhengig av kostnadsbildet, vil det være aktuelt å vurdere en etappevis framdriftsplan for å utstyre fyrhusene med nye lykter.

Mht. tekniske løsninger, oppfattet jeg samtalen slik at Kystverket formelt sett også er godkjennende myndighet? Jeg antar for øvrig at foreningen må konferere med kulturminnevernet, mht. valg av tekniske løsninger for ny drift av fyrlyktene.

Jeg vil med dette uttrykke håp om at en beskrivelse av alternative tekniske løsninger med grove kostnadsoverslag kan foreligge til 15.02.07”.

TKV har nå mottatt en grov kalkyle fra Kystverket vedr. montering av nye lanterner i eksisterende ”fyrhus”. På dette grunnlaget vil foreningen arbeide videre med finansiering av ”prosjekt rehab fyrlykter”, og herunder etablere kontakt med Telemarkskanalen FKF, Kulturminnevernet m. fl..

Per Bjørn Solvang

Kanalprisen 2006

TELEMARKKANALENS VENNER HAR OPPRETTET KANALPRISEN. PRISEN SKAL GÅ TIL PERSONER, BEDRIFTER ELLER INSTANSER SOM HAR GJORT EN SÆRLIG INNSATS FOR AT DET SKAL SE PENT OG REPRESENTATIVT UT I MILJØET I UMIDDELBAR NÆRHET AV KANALEN.

PRISEN ER PÅ KR. 5.000,- SAMT ET MINNEDIPLOM ELLER GRAFISK BLAD.

JURYEN – SOM ER STYRET I TELEMARKKANALENS VENNER – ER ÅPEN FOR FORSLAG FOR KANDIDATER I 2006.

VI VIL UNDERSTREKE AT EN IKKE BLIR PRISKANDIDAT ETTER Å HA RAKET HAGEN ELLER PLUKKET OPP LITT RASK OG ROT LANGS KANALEN. (DET SKAL EN SELVSAGT OGSÅ GJØRE). HER FORVENTER VI OSS STØRRE LØFT TIL EKSEMPEL OG FORBILDE FOR ANDRE. TILTAK SOM BLIR LAGT MERKE TIL!

VI HÅPER AT PRISEN VIL INSPIRERE TIL INNSATS SLIK AT OPPLEVELSENE PÅ KANALEN BLIR RIKERE FOR SÅVEL TELEMARKINGER SOM BESØKENDE.

HAR DU FORSLAG TIL KANDIDATER, SÅ SEND DETTE SKRIFTELG TIL:

TELEMARKKANALENS VENNER
POSTBOKS 372
3701 SKIEN

FORSLAG SENDES INNEN 12. MARS 2007.

JEG/VI FORESLÅR TIL KANALPRISEN:

BEGRUNNELSE:

INNSENDT AV:

NAVN:

ADR.:

TLF.:

Nytt fra *Telemark* REISER

Sesong for rutebåtene

Rutebåtene "Victoria" og "Henrik Ibsen" kjører etter følgende sesongopplegg i 2007; høysesong 25.6 – 12.8, mellomsesong fra 4.-24.6 og 13.-19.8, samt for- og ettersesong 19.5 – 3.6 og 20.8 – 9.9. Seilingssesongen er dermed utvidet med en uke fra i fjor, samt at høysesongen er utvidet med en uke. Det vil bli anløp i Kviteseid både på opp- og nedtur til Dalen i 2007.

M/S "Telemarken" går i rute mellom Akkerhaugen og Lunde fra 2.6 – 12.8, og som før er det Norsjø Hotell som har en god og sikker styring med det hele.

"Dannelsesreisen" – fortsetter også i 2007

Fjorårets store teatersuksess "Henrik Ibsen – en dannelsesreise" vil bli oppført langs Telemarkskanalen også i 2007. Stykket vil bli oppført i perioden 23.mai til 14. juni. M/S "Henrik Ibsen" vil bli brukt som teaterbåt også i år, og blir tatt ut av ordinær rute under spilleperioden. Teaterpakker med overnatting kan bestilles hos Telemarkreiser.

Kanalbåtene totalrenoveres

For å gi passasjerene på kanalbåtene en enda bedre historisk, kulturell og opplevelsesrik kanalopplevelse, ønsker rederiet Skien Dalen Skipsselskap å renovere og utbedre

de to kanalbåtene M/S "Victoria" og M/S "Henrik Ibsen". Når kanalsesongen starter den 19. mai skal begge båtene fremstå som to staselige skip, hvor man ved valg av interiør har hatt de gamle dampskipene som forbilder.

Det er også flere runde årstall som kan markeres i 2007; "Victoria" runder 125 år, "Henrik Ibsen" blir en staut 100-åring og det er 115 år siden hele kanalløpet ble åpnet – ikke verst!

Telemark Kanalcamping

Erling Skoe v/Telemark Kanalcamping i Lunde kan tilby både kano- og sykkelpakker langs Telemarkskanalen for neste sesong. Han overtok sykler og kanoer fra Lunde Taxi som han nå har for utleie. Nytt av året er at han også kan tilby overnatting i den tidligere gamleheimen i Lunde, under navnet Lunde Vandrerrhjem. Se mer på www.kanalcamping.no

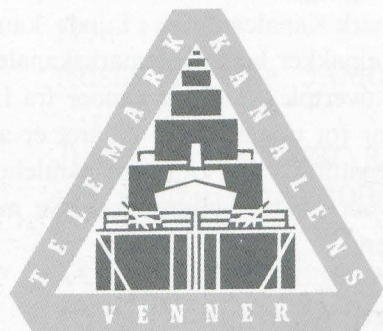
Ta båten over fjellet

Båter på inntil 32 fot kan også kommende sommer transporteres over Haukelifjell, mellom Telemarkskanalen (Dalen) og Rosendal i Hardanger. Båttransport kan også arrangeres mellom Skien-Dalen eller omvendt. Næringssjefen i Tokke, Nils Gjerde er vår kontaktperson for prosjektet.

Bedrifter som er medlemmer av Telemarkkanalens Venner

ABB Automasjonsprodukter	Morgedal Hotell
Agder-Telemark Skogeierforening	Nome kommune
A/S Lundi	Norsjø Hotell
Bandak AS	Notodden Motorbåtforening
Bø Hotell	Quality Straand Hotel & Resort
Cappelen Holding	Skien Dalen Skipsselskap AS
Color Line	Skien Svassdragets Fellesfløtningskontor
Dalen Næringssamskipnad	Skotfoss Historielag
Fen skole	Sparebanken Grenland
Fokus Bank	Telemarkreiser a.l.
GS-banken	Telemarksbåtene A/S
Holla Historielag	Thon Hotel Høyers
Holla og Lunde Sparebank	Tokke Kommune
Johre Revisjon	Ulefos NV AS
Kanalen AS	Ulefoss skole
Kviteseid Kommune	Wienerberger AS

Returadr.:
Telemarkkanalens Venner
Postboks 372 Sentrum
3701 SKIEN

Bli kanalvenn!

Meld deg inn i Telemarkkanalens Venner

I 1892 var ikke Bandakkanalen den turistattraksjonen, slik vi kjenner den i dag. Dengang var det et særdeles dristig byggverk av stor ingeniørkunst, og den dag i dag befester Telemarkkanalene seg som en unik ferdselåre her i landet. Også internasjonalt sett er kanalens monumentale anlegg en levende representant for industrialismens begynnelse i Norge.

At sluseanleggene innover Telemarksbygdene ble vellykket, vitner den store aktiviteten som

kom etter århundreskiftet. Etterhvert som veiene ble bedre, mistet båttrafikken på Telemarkkanalene en stor del av sin betydning.

Så kom Turistene. Cirka 40.000 har gjestet kanalbåtene årlig fra midten av 80-tallet og fram til i dag. Det er vel ingen som vet hvor mange som avlegger de mange severdigheter langs den over 100 kilometer lange kanalstrekningen et besøk. At betydningen for de enkelte lokalsamfunn er stor, er derimot hevet over tvil.

Telemarkkanalens Venner er en organisasjon som på fritt og upolitisk grunnlag arbeider for fortsatt drift av Telemarkkanalene, for vern av minnesmerker, natur- og kulturverdier som ligger til vassdraget og er knyttet til driften av kanalene. Telemarkkanalens Venner ønsker å stimulere til økt bruk av kanalene og vassdraget som ledd i både næringsvirksomhet og ferie/rekreasjonssammenheng.

Medlemskap i Telemarkkanalens Venner, koster for privatpersoner kr. 150,- pr. år, firmamedlemskap kr. 500,- pr. år.

Klipp ut og send kupongen til: Telemarkkanalens Venner
Postboks 372 Sentrum
3701 SKIEN

Navn

Navn

Adr.

Adr.

Postnr./sted

Postnr./sted